СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 191. Дж[illegible]сіті, Н. Дж., четвер, 18-го серпня 1938. No. 191. Jersey City, N. J., Thursday, August 18, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТ[illegible]ЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ЗА МИРНУ ПОЛІТИКУ В [illegible]

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол виголосив через радіову стацію, получену з заграничними стаціями, промову про міжнародне положення та становище американського уряду до нього. Дипльоматичні круги признали цю промову важною заявою Злучених Держав, головно з огляду на теперішній мент.

Секретар стейту зазначив, що, на погляд американського уряду, світ стоїть на роздорожжі між дорогою збройної сили й дорогою розуму. Якщо світ не здержить у найближчій будучності течії до зневажання прав інших і погордливого відношення до правил міжнародньої моралі, то він незадовго знайдеться в стані міжнародньої анархії й збройного конфлікту.

Потім секретар стейту накреслив сім точок програми, котра, на думку американського уряду, може запобігти збройному конфліктові тепер, а пізніше довести до мирного ладження міждержавних суперечок.

Секретар підкресляв мирову політику американського уряду, але рівночасно з тим натякав, що й Америка на випадок конфлікту може буде заставлена станути по котрійсь стороні. Його промова не лишила сумніву, по котрій саме стороні симпатія Злучених Держав.

РУЗВЕЛТ РАДИТЬ НЕ ВИБИРАТИ О'КОНОРА Й ТАЙДИНҐЗА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт виступив знову публично проти двох кандидатів до вибору до конґресу, а саме конґресмена Джана О'Конора з Ню Йорку та сенатора Миларда Тайдинґза з Меріленду, кажучи, що кожний з них, похваливши усно „новий розділ" підчас виборів у 1936 році, потім у конґресі робив усе, що міг, для повалення цеї політики.

УРЯДОВА КОМІСІЯ ВСТАНОВЛЯЄ ЦІНИ ЗА ПЕРЕВІЗ ВАНТАЖНИМИ САМОХОДАМИ.

ВАШИНГТОН. — Щоб закінчити нищильну війну між компаніями, що возять товари моторовими возами, Комісія Міжстейтової Торговлі вперше вжила своєї законної сили, щоб установити тарифу оплат за такий перевіз товарів.

У своїм рішенні Комісія встановила тарифу перевозу товарів у стейтах Нової Анґлії й центральних стейтах.

ЗАКИДАЮТЬ ВИСИЛКУ БЕЗПРАВНОГО ЛИСТА З СЕНАТОРСЬКИМ ПІДПИСОМ.

ВАШИНГТОН. — Спеціяльний сенатський розслідний комітет постановив взяти під розслід письмо з домаганням жертв на виборчий фонд сенатора Ґофія, котре вислано проти виразної постанови карного закону проти домагання грошей на виборчі фонди від якихнебудь публичних урядників.

З огляду на те, що лист вислано в часі, коли сенатор Ґофі був в Европі, та що лист підписаний лише печаткою підпису сенатора Ґофія, комітет постановив пождати з розслідом до повороту Ґофія зза границі.

ВИБІР ПРИСЯЖНИХ У РЕКЕТОВІМ ПРОЦЕСІ ЗАБРАВ ДВА ДНІ.

НЮ ЙОРК. — По двох днях розправи проти Джеймса Гайнса, окружного провідника Тамані Голу, за полісовий рекет вдалося вибрати 12 присяжних суддів і 2 заступників.

Вибрані на присяжних назагал багаті люди. Між ними є: 4 републиканці, 2 безпартійні і 1 демократ.

ВИБИРАЄТЬСЯ НОВА ВИПРАВА В ПІДБІГУНОВІ КРАЇ.

НЮ ЙОРК. — З цього порту виїхав у вівторок корабель „Ваєт Ерп", так званий „базовий корабель" нової виправи Лінколна Елсворта до південного бігуна.

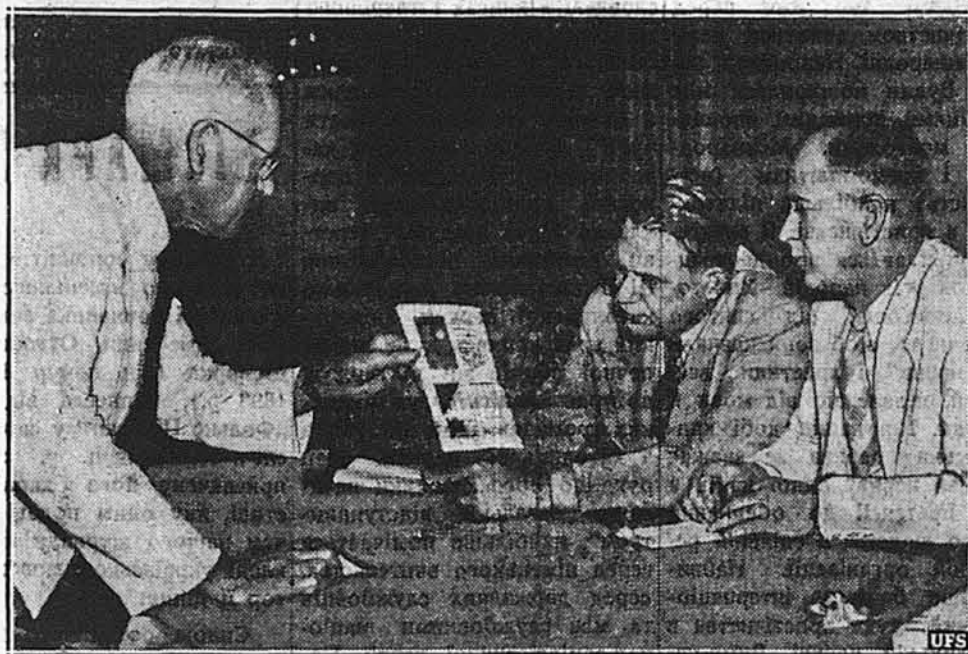
Корабель був збудований у Норвеґії, має 152 стопи довжини й пливе силою моторів. Має він на покладі 17 осіб, у тому числі лікаря, двох летничих пільотів, радіового оператора й залогу з 12 моряків під командою капітана Йогансена.

Корабель має доплисти за 6 тижнів до Кейп Тавн, де на нього має всісти Елсворт зо своєю жінкою й Губертом Вилкинсоном, відомим підбігуновим дослідником.

Виправа збирається розслідити спеціяльно Ендербай Ленд, 750,000 квадратових миль простору, досі ще не розслідженого.

САН ДОМІНҐО ДУМАЄ ЗАПРОШУВАТИ ІМІҐРАНТІВ.

САН ХВАН (Панама). — Домініканська Република запросила американський уряд простудіювати з нею можливості запрошення до републики нових іміґрантів. Американський уряд уже виделеґував трьох урядників до „сусідської допомоги".

ПЕРЕСЛУХАННЯ ПЕРЕД КОНҐРЕСОВИМ КОМІТЕТОМ.

Джан П. Фрей, віцепрезидент Американської Федерації Праці, каже Мартинові Даєсові, предсідникові спеціяльного комітету для розсліду „неамериканських акцій" у Злучених Державах, що 284 комуністи мають платну роботу в юніях, які належать до Комітету Промислової Орґанізації, та що 60 комуністів є провідниками Комітету. Коло конґресмена Даєса, що приглядаєть ся до діяґрам, предложених Фраєм, сидить конґресмен Джов Старнес з Алабами.

КРІВАВІ РОЗРУХИ В ПАЛЕСТИНІ.

Палестина далі крівавиться від арабсько - жидівської підпольної боротьби. Арабські терористи підложили бомбу під автобус, внаслідок чого згинуло шість жидів. Анґлійські військові відділи, в полученні з літаками, удалися на місце цеї катастрофи і захопили кільканацять арабських повстанців, з яких сім убили.

КОРОВА МАЄ ТРІЙНЯТА.

В південнім Едмонтоні на фармі Адольфа Баса корова мала трійнята: два бички й теличку. У Басових коров траплялися вже трійнята, але вони довго не жили. Теперішні жиють і є цілком здорові. Цікаве, що корова від самого народження виреклася бичків, а всю свою увагу звернула на теличку. Одного гарного пополудня зявилася вона на подвірю лише з теличкою. Ніхто не догадувався, що вона ще має двоє телят. Їх знайдено в корчах кілька годин по тім, як корова прийшла на подвіря. Всі старання фармера, щоб корова дала ссати і бичкам, не увінчались успіхом. Корова відреклась бичків і їх треба годувати окремо.

ЗАТРУЇЛИСЬ 150 ОСІБ.

У громаді Аґресесті в Румунії затруїлися 150 осіб мясом зо скаженої безроги. По виявленні цього факту всі люди, які їли мясо зо скаженої безроги, пішли до місцевого громадського уряду, домагаючися, щоб їх відвезли на кошт громади до пастерівського інституту у Клюзі. Громадський уряд, не маючи фінансових засобів на те, уступив щойно під натиском згаданих 150 осіб.

ПРОДАЖ САМОЦВІТІВ РОДИНИ ГАБСБУРҐІВ.

Архикнязь Отто Габсбурґ рішив продати славний 133-каратовий діямант з корони Габсбурґів зв. „фльорентійчиком". Діямант оцінюють на 100 тисяч фунтів стерлінґів.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

Американська Федерація Праці зажадала від Краєвої Ради Промислових Відносин знесення свого рішеня, котрим Рада признала Комітетові Промислових Відносин виступати управненим повновласником корабельних вантажників у портах на побережжі Тихого океану. Якщо Рада цього приказу не відкличе, то Американська Федерація Праці піде зо справою до суду.

Фордова Моторова Компанія внесла в федеральнім суді закиди проти рішення Ради Промислових Відносин проти Фордової Компанії. Компанія підносить 573 закиди, на основі котрих вона закидає Раді сторонничість і упередження.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

У Свиднові, пов. Бучач, ударив „кулистий" грім у хату Олександра Вістрюка, обіґ цілу хату і вбив на ліжку 46-літню Маланку Гуцул. Опісля грім памандрував до сусідньої хати В. Гриця, де вбив дві безроги. Одночасно буря заподіяла великі шкоди. На хуторі Яринівка, пов. Костопіль, грім убив 26-літнього Серафима Ченурка в його хаті. В селі Залаве, пов. Сарни, грім убив 36-літню Теодосію Масович, теж у її хаті.

НЕЧУВАНИЙ СКАНДАЛ З МОЛОДДЮ.

Польська преса пише, що громадянство Кремянця обурене до краю з ось такої причини: В ліцею відбувся курс у справі підготови шпитальних доглядачок. У звязку з цим курсом кільканацять учениць у віці від 15 до 16 років пішли з учительками до шпиталю, де саме тоді лікар зганяв плід. Тоді то дві учениці зімліли, кілька втекли. Польська преса домагається вияснення в цій справі від шкільної влади.

СТРАШНИЙ МОРД У КАНАДІ.

Польський фармер у Ту Гилс, що лежить 70 миль на схід від Едмонтону, Г. Шаєр, 33 роки, допустився в ночі страшного злочину. Поліція твердить, що він убив свого 7-місячного синка, покалічив смертельно свою жінку Анну та її свояків Фльоренцію і Якова Василевських і свого шваґра Петра Антонюка. Сімлітня Фльоренція Василевска, побита по голові залізною штабою, вже померла у веґревільськім шпиталі, а таксамо вмираючою є й жінка Шаєра. Десятьлітній Петро Василевскі і 18-літній Петро Антонюк видужають.

НА ВЛАСНІЙ ПАНАХИДІ.

У юґославській місцевості Валієво 118-літня селянка Яновка Єремич замовила собі похорон, приготувавшись на смерть. Вона казала відправити за себе панахиду і посвятити на своїм гробі хрест. Коли її спитали, навіщо вона це робить, заявила, що не має ніякої рідні, яка подбала би за її похорон. Після всіх заходів пішла до дому, зачинилась у хаті і на другий день знайшли її мертву.

БАНДИТСЬКИЙ НАПАД НА ВЛАСНИКА МОТОРІВКИ.

Недалеко Марсей побачили прохожі і рибалки з побережжя вогонь на морі у віддаленні коло 600 метрів. Кілька рибаків поплили негайно з допомогою і привезли на беріґ трьох чоловіків, з яких один власник моторівки, був важко ранений револьверовими кулями. Поліція затримала подорожніх і ствердила, що обо пасажири моторівки це молоді німецькі втікачі з Касель, які опинилися без сотика у Марсей. Тому рішили здобути гроші, винаймаючи моторівку, щоб на морі вбити її власника. Одначе раненому вже власникові вдалося запалити баньку з бензиною і кинути її на передню частину моторівки, щоб заалярмувати ось-так рибаків і поліцію. Напасників арештовано.

ЗНЕВАЖАЮТЬ УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ

ЛЬВІВ. — У львівському „Новому Часі" помістив український священик з Підгороддя, о. В. Максимець, листа, в якім говорить, що управа „ґміни" в Рогатині вислала до нього повідомлення, щоб він зо знаряддям зголосився до солтиса в цілі відроблення шарваркових робіт при дорозі. О. В. Максимець говорить: „На це завізвання я зголосився 20 червня ц. р. з рискалем і джаґаном у солтиса громади Підгороддя, а солтис не знав, яку мені роботу дати, тільки сказав: „Хтож буде правити Служби Божі, сповідати, причащати, провадити парохіяльну канцелярію, писати статистичні викази, якщо отець будуть з рискалем відробляти шарварок? Я прошу отця вертатись назад до своєї роботи, а сам спитаюся війта, яку я маю отцеві дати роботу".

ЗЛОВЖИВАННЯ У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Польська преса пригадує справу одної „пані Губіцкої", жінки колишнього польського міністра суспільної опіки. Вона у своїм часі також „опікувалася" суспільністю і дістала під свій нагляд „Юнацькі табори", а враз з тим дістала в свої руки коло чотири і пів міліона злотих. Зрозуміло, що, „напрацювавшись" доволі коло інших, вона остаточно звернула увагу і на свою особу та зачала опікуватися собою. У висліді велику суму грошей заховала для себе, знайшла собі для розривки молодого чоловіка й разом з ним виїхала до Берліну, де проживає вже шість місяців. Та, видно, пані Губіцка мусіла ділитися тими грішми з іншими міністрами, бо тепер власті хочуть цю справу затушувати. А польська преса, яка нічого не дістала, зчинює ґвалт.

„НА ВАВЕЛІ ЛЕЖИТЬ ЗРАДНИК".

ВАРШАВА. — Польська ґазета „Слово Народове" з 3 серпня ц. р. приносить таку новинку: „На Вавелі (каплиця, в якій лежать тлінні останки польських королів) лежить зрадник, масон, король Авґуст II, котрий підчас свого панування девять разів предкладав сусіднім державам розбір Польщі".

СЛАВА НАШИХ ШЕВЦІВ З ДАВИДГОРОДКА.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" приносить таку новинку: „Вироби українських шевців з Давидгородка, на Поліссі, зокрема їх довгі і непромокальні чоботи, загально відомі. Їх пошукують за кордоном. Орґанізатори Світової Вистави в Ню Йорку звернулися до шевців у Давидгородка, щоб ці шевці взяли участь у виставі. Кооператива шевців рішила вислати на виставу 12 пар спеціяльно зладжених чобіт. Шевці сподіваються чимало замовлень з Америки, головно на ловецьке і рибацьке взуття, що визначається великою видержливістю та цілковитою непромокальністю завдяки насиченню шкіри певними товщами. Хемічний склад тих товщів це тайна шевців з Давидгородка.

ЛИНДБЕРҐ ПОЛЕТІВ ЧЕРЕЗ ПОЛЬЩУ ДО СОВЄТІВ.

ВАРШАВА. — Полковник Линдберґ, відомий американський летун, поїхав зо своєю жінкою до Москви, щоб взяти участь, а властиво приґлядатися до совєтських летунських пописів, які в тій порі що року відбуваються. Крім того він візьме участь у науково-медичних нарадах, бо крім летунства Лидберґ займається також дослідами над винаходом штучного серця. По дорозі до Москви Линдберґ зупинивсь у Варшаві.

ПОМЕР СЛОВАЦЬКИЙ ЛІДЕР О. ГЛІНКА.

ПРАГА. — В своїм домі в Рузомберку помер провідник словацьких автономістів, о. Глінка. Він цілий час завзято боровся з чеською владою, домагаючись для двох і пів міліона словаків автономії. Кілька разів він навіть приходив до зудару з чеською владою і був засуджений на коротку тюрму. Серед словаків він мав велику популярність.

ЗАЯВА ЖИДІВСЬКОГО РЕВОЛЮЦІОНЕРА.

ВАРШАВА. — Провідник жидівських революціонерів, Жаботинський, заявив, що незадовго прийде до зудару між жидівством і ворогами жидів. Він говорив, що жиди, головно у Палестині, готові справити „ніч Вартоломея" арабам. Коли йому закидали, що жидівська мораль є проти терору, він відповів, що тепер справи стоять так, що жиди мусять придержуватися терору. Терор у Палестині поміг настільки, що тепер не тільки жиди бояться вийти на вулицю, але й араби.

МІНІСТРИ НА ВАКАЦІЯХ — ЗНАЧИТЬ СПОКІЙ.

ЛОНДОН. — Анґлійці лекше відітхнули, коли їх премієр Чемберлейн, побувши короткий час у Лондоні, знову виїхав на вакації. Це значить, що безпосередньої небезпеки якогось вибуху нема. Та всетаки Чемберлейн не поїхав уже до Шотляндії, тільки перебуває недалеко Лондону. На вакаціях є також інші міністри.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

У РІЧНИЦЮ СУСПІЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Зприводу третьої річниці ухвалення закону про суспільне забезпечення виголосив президент Рузвелт до американського населення радіову промову про значіння цього закону, його досягнення й дальші вигляди суспільного забезпечення намайбутнє.

У цій промові він присвятив велику частину незвичайно повчальній історії суспільного забезпечення в Америці. „Пять літ тому", говорив на самому вступі президент, „саме імення „суспільного забезпечення" було новиною для американських вух". Значить, розвій суспільного забезпечення в Америці це плід останніх кількох літ, розвій, котрий ми могли оглядати власними очима.

Одначе з цього ще не виходить, що в Америці не було давніше змагання до забезпечення. Таке бажання існувало в Америці все. „Бажання особистого й родинного забезпечення, що є основою суспільного забезпечення, було тут і до заведення суспільного забезпечення. Навіть у ранніх часах кольонізації й довгі роки після скольонізування Америки купець, заможний посідач землі, проповідник і ідеаліст приходив сюди, щоби будувати, кожний для себе, твердиню для того, що він любив. Цею твердинею був його дім; у ньому він хотів забезпечити свою родину, свої матеріяльні й духові посідання.

„Його забезпечення, і тоді й нині, було звязане з забезпеченням його приятелів і його сусідів.

„Одначе в міру того, як держава розвивалася, як винаходи, промисли й торговля зростали все більше й усе більше ставали складнішими, газарди життя стали більше складними. Серед зростаючого числа своїх співгромадян, серед часто помотаних сил великанського промислу, чоловік відкрив, що його особиста сила й хист уже не вистарчають.

„Відноситься це не лише до робітника в фабриці, при варстаті або столі; це саме відноситься до купця й фабриканта, що його наймав. Тоді, як давніше люди зверталися по допомогу до своїх сусідів, вони тепер звертаються до уряду".

Тут президент Рузвелт звернув увагу на замітний факт, що не вбогі були першими, що звернулися до уряду по допомогу, але багачі. Доперва за ними пішли вбогі й незаможні, які не мали ніяких засобів поза свої щоденні зарібки.

І зовсім слушно теж президент сказав, хоч він говорив про себе, що якби так за останні роки в Америці вибирано реакційний уряд або конгрес, що не хоче нічого робити, то ще й нині в Америці про суспільне забезпечення лише говорилиб, але нічого не робилиб.

Коли президент сказав, що нинішній уряд у Вашингтоні стоїть не за обмеження, але за поширення суспільного забезпечення, поки всякий потребуючий чоловік не буде мати такого забезпечення, на яке стати цю багату країну, то президент сказав про себе й свій уряд річи, яких не потрапить затемнити реакція всіми соборними силами.

НІМЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ І КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

В давній давнині релігійні вірування були річчю місцевою, справою одного роду, племени або народу. Кожний нарід шанував свого бога (чи своїх богів), як своїх покровителів і оборонців перед грізними силами природи та перед ворогами. Релігія египтян, греків, римлян, віра жидівська — все це були релігії національні. Але в полудневій та східній Азії вже перед християнством зявилися релігії міжнародні. Наприклад, релігія Будди поширилася між китайцями, індійцями, японцями і монголами. Міжнародність і космополітизм (всесвітність) найбільше підчеркнено в християнстві. В евангелії оповідається про дарування мов усіх народів Христовим апостолам від святого Духа на те, щоб вони навчали „всі язики", і хрестили всіх людей, незалежно від мови й породи. І в нашій добі християнська церква не вважає себе за церкву одної нації, а має претенсії до обеднання цілого людства в спільній релігійній організації. Найвиразніше бачимо інтернаціональний дух християнства в католицькій церкві. Римо-католицький священик з Відня не почуватиме себе зовсім у чужих відносинах, колиб йому довелося правити службу в католицькій церкві в Буенос Айресі, у Варшаві або в Сан Франсіско. Той самий обряд і спів, та сама мова (латина), однакове убрання священиків, одна догматика. Католицький священик жовтої раси або чорної має в церкві однакові права з білими священиками, бо католицтво ставить собі найвищу мету — обеднати все людство нашої планети в своїй церковній організації, щоби було „єдине стадо і один пастир". Релігійна реформація в західній Европі не знищила католицької церкви і не утворила іншої релігійної організації, що моглаб рівнятися з католицтвом в аспіраціях до всесвітнього панування.

Лютеранство та інші реформовані церкви й секти новому німецькому націоналізмові вдалося дуже легко взяти під свою контролю. Реформовані церкви не мають таких непорушних догматів, як церква католицька. В них допускається вільне толкування святого письма, а звісно, що при вільним толкуванні з біблії можна вичитати дуже багато цілком противлежних думок.

Натискові Гітлерового націоналізму не хоче коритися католицька церква в Німеччині. Папа римський засудив „расові" ідеї Гітлера та протихристіянські погляди, висловлені в книгах Гітлерового співробітника Альфреда Розенберга. В „тотальній" державі, де всі мусять „дивитися й мовчати, та мовчки чухати чуби"; цей сміливий голос католицьких духовників з церковної проповідальниці викликає серед владущої верстви величезне невдоволення. Щоб настрашити провідників католицької церкви, німецький уряд хопився дуже небезпечної зброї: він піддержує, потурає і навіть силує німецьких громадян, щоб виступали з католицької церкви. Цей рух, що його католики називають „загальним відступництвом", найбільше помічається серед німецького вчительства, серед державних службовців та між службовцями націонал-соціялістичної партії. Почалася справжня „хрестоносна війна", боротьба між хрестом християнським та між заломленим, „арійським", хрестом. Яких розмірів набирає ця боротьба гітлеризму проти християнства, бачимо з того, що, наприклад, року 1937-го в одній епархії Фрайбург (полудня Німеччина) з католицької церкви виступило 3,317 осіб. В тій епархії часто трапляється, що прихильники теперішнього режиму нищать хрести, палять їх або ламають. Влада замикає католицькі церкви, державним службовцям забороняється ходити до церкви, також і дітям цих службовців не вільно відвідувати церкву. Що це не „пропаганда жахів", а факти буденного життя в теперішній Німеччині, показує те, що такі інформації містить орган папської столиці „Оссерваторе Романо". Ці факти взяті з донесення фрайбурського католицького архиепископа до папської столиці.

В боротьбі проти католицтва і християнства взагалі найпризначнішою расою є заборона вчити дітей у німецьких школах із біблії. Біблію (старий завіт) німецькі націоналісти вважають за „жидівське рукоділля" — отже вона не має доступу до арійських дітей.

Чим скінчиться ця боротьба сучасного режиму в Німеччині з християнством, не легко сказати. Приклад великої французької революції, коли католицька церква у Франції після переслідування вийшла обновлена і міцніша, не може тут рішати. Тут більше до речі приклад большевицької революції. Французька революція не мала такого апарату пропаганди в масах, як теперішні диктатори в СССР та в Німеччині. Французька революція не мала тотального режиму; аж до Наполеона там була свобода преси, отже громадська думка могла виявлятися. Не те нині в Москві та в Берліні. Тут диктаторські режими можуть **виховати** ціле покоління людей у такім дусі, як це їм вигідно. Для церкви, котра сама хоче виховувати своїх вірних, це велика загроза. Тривога Ватикану з приводу положення в Німеччині цілком оправдана. Це не тільки боротьба за політичні впливи, але також бій за світогляд людей, справжня боротьба за віру.

Г. В.

БІСМАРК І ЙОГО ПОДВИГ

З приводу сорокліття смерти великого німецького державника і почнинника зеднання всієї Німеччини, **Оттона фон Бісмарка** (він помер 30. VI. 1898 р.), принесла віденська **„Фолькс Цайтунг"** у своїм числі з 30. липня ц. р. статтю, присвячену його характеристиці, яку оцим подаю читачам нашого журналу в перекладі українською мовою. Автор її пише:

„Силою особливого випадку склалось воно так, що Бісмарк народився саме в тім році, коли то політичні обставини в Німеччині виявляли безладдя, подібне до того, що його він застав опісля в перших починах своєї діяльности й упродовж пятьдесяти тьох років мав відповідно до своїх замислів його упорядкувати. Отак рік 1815 створив собі не тільки видвигнені ним важливі завдання, але і людину, що мала їх довершити. Тоді ось Наполеон, наймогутніший противник національного обеднання Німеччини, програв оконечно і назавжди війну за свою владу і престол, і відчинив тимчасом Німеччині дорогу до самостійного наладнання обставин у себе. Та, на жаль, той же самий рік погребав — завдяки ославленому рішенню Віденського Конгресу — і всі надії на швидке створення вимріяної всіми патріотами з епохи визвольної боротьби великонімецької імперії. Та ослабив значно силу захопленої визвольним поривом прусської країни в користь Австрії, тоді, як дух партикуляризму, плеканий у загумінкових затишках маленьких німецьких князівств, та вороже змагання між півднем і північчю Німеччини почало щораз відемніше відбиватися на її внутрішньому життю.

„Таким чином найважнішою точкою програми Бісмарка після того, як він став пруським президентом міністрів (1862), було намагання скріпити розбуджену національну свідомість почуттям спільного довершення твердої, необхідної праці та витвореного нею чину, а роздроблені в дрібничкових конфліктах і розпорошені сили нації обеднати з усією послідовністю в одно. І тому то, маючи на оці завжди і скрізь тільки добро і майбутність своєї країни, Бісмарк виступив як рішучий противник цісарської Австрії, коли він у спомині про згадане вже, а вимушене Австрією рішення Віденського Конгресу заявив: „Параграфи і постанови того Конгресу не мають, і не матимуть ніколи сили спинити розвиток німецької історії".

„Правда, покищо, а саме у змаганні за волю Шлезвіг-Гольштайну, Бісмарк не дає Австрії відчути всієї сили Німеччини, не гадає без необхідної спонуки проливати якже-ж братньої крови. Алеж опісля, коли бачив, що австрійський цісар мав тільки силу і престіж своєї династії на оці, і що з державного погляду Німеччина була для Габсбургів просто чужим краєм, Бісмарк у війні 1866 р. — Кеніґрец! — як справжнє „заборола Німеччини", якого прихід уже сповіщав Фіхте, знищив передове становище габсбурської монархії. І тут він з метою, щоб не дати змоги іншим державам уміщатися в цю виключно внутрішньо-німецьку справу, кинувся на свого противника з такою швидкістю, що не вспів навіть поінформувати гаразд про все свого володаря. Але ту гірку братовбивчу війну Бісмарк покінчив як-не-як дуже людяним замиренням, хоч за його поодинокі постанови довелось йому звести з упертим королем Вільгельмом неодну важку боротьбу. „Ми — казав він тоді до короля — не маємо бути тут суддями, а німецькими політиками. Нашим завданням є створення німецького обеднання під проводом пруського короля".

І тоді вже ввесь німецький нарід розумів значіння Бісмаркової політики, і то не тільки в Німеччині, але і в Австрії, а не розуміли і не хотіли розуміти її тільки—Габсбурґи...

Та Бісмарк звертається тепер проти іншого, дуже завзятого суперника Німеччини, а саме проти Франції, і веде оак третю війну, яка мала стати завершенням його ціложитевого подвигу (1870—71). А з переможенням французького противника довершилося вимріяне ним обеднання всіх німецьких племен, обеднання, в якого ряди не довелось увійти тільки — Австрії. І отак о та війна Німечини проти затій зо сторни Франції стала справді війною всього народу, яка змогла його обеднати так, як ніяка інша війна досі.

„Але дійсно довершити всенаціонального обеднання вдалося Бісмаркові — тому „залізному канцлерові", як називають його загально в Европі — щойно після довгих змагань, і отим то цей найбільший подвиг його життя він заразом і найтяжчий з усіх. Бо дрібні князики і княжата Німеччини не так то дуже спішилися признавати пруського короля своїм верховним володарем, і треба було тому Бісмаркові гаразд натрудитися, поки вдалось йому добути від них добровільне признання Вільгельма німецьким цісарем. Тимто повний огчірчення і презирства написав про це у своїм щоденнику слова: „Врешті вдалось мені склеїти німецьку едність, а дотого й цісаря"... Бо й дійсно — скількиж то уступок, концесій і „відшкодувань" треба було на те, щоб будівлю німецької едности сяк-так закріпити в основах!

З усією гострістю ось зазначилась зараз ріжниця віроісповідань, причім Ватикан став по стороні речників партикуляризму. А часи тоді були такі, що з цього погляду треба було поступати страшенно обережно і користуватись при розвязці таких питань усього пів-та чверть-мірами та на те, щоб незабаром добачити їх повну недоцільність. Отак Бісмарк у бортьбі проти дрібничкових, але завзятих і злобних ворогів свойого діла видвигнув — при допомозі невеликого гуртка своїх співробітників — просто надлюдським зусиллям основи нової німецької імперії, але хоч і був він її властивим керманичем, то на свойому становищі почувався він безкрайно самотним. Не тішився він навіть повним зрозумінням і зо сторони самого володаря, Вільгельма, який дав йому це відчути доволі гостро не раз і не два, дарма, що Бісмарк, вірний перестарілим традиціям пруського підданства, намагався тільки скріплювати і поглиблювати авторитет свойого „пана й цісаря". І власни риса отої вірнопідданчої натури в „залізного канцлера", силою якої Бісмарк намагався двигнути форму монархії до висот державнотворчої ідеї, що як одна-одинока покликана бути кермуючим чинником у правлінні державою, не дозволив Бісмаркові стати — попри всю любов і пошану всіх до нього — справжнім провідником народу. Бо він з ніякого погляду не був тим державником, що зміг був закріпити нові основи німецької держави при допомозі якогось самостійного, ним самим придуманого і пропаґованого державницького світогляду. Тут найглибше, що він знає, це — послух монархові і на тому раз назавжди кінець. А доказом цього не тільки його змагання з духовенством, але і його соціяльне законодавство та боротьба з робітництвом.

Так:

Він уважав це просто честю для себе, правити державою незалежно від осуду нації, а часто навіть у свідомім протиставленні до неї, у трагічній, страшенно серіозній самоті, яка проте і на перекір усім успіхам канцлера не зворушувала широких мас ні трохи, хоч увесь німецький нарід знав гаразд, що власне йому, Бісмаркові, завдячувала Німечична як своє зеднання так і становище в широкім світі.

Отак діло зовнішнього обеднання Німеччини — цей найбільший подвиг XIX. в. — вдалось йому. Але вже Фрідріх Нічше остерігав, повний понурих прочуть, перед внутрішньою порожнечею тої блискучої назверх будівлі, порожнечею, якої справді заповнити не зміг і сам Бісмарк. Бо і наперекір усім успіхам на арені світової політики і наперекір нечуваному багатству Бісмаркова будівля виявляла у свойому нутрі роздвоєння, яке після того, як Вільгельм II., захоплений своєю молодечою звагою, усунув старого канцлера, тільки збільшилося, і докінчити Бісмаркового діла йому не дало. Затеж справді довести його до кінця вдалось — як призначене долею завдання — аж творцеві і фірерові Третьої Німеччини, хоч щойно після таких катастрофальних потрясень усім організмом німецького народу, які будову Другої Держави зруйнували майже до основ.

Переклав
д-р Остап Грицай.

О. Луговий. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

54)

— Цікавився, бо хотів бути певний, що ви не з Чека. А тепер, коли знаю, що ви наша, я більше не хочу нічого знати. Кажете, що хочете дістатися до батька, я приймаю за правду, хоч певний у тому, що вас веде інша ціль... Але мені її не треба знати. Не треба знати, як ви зветесь і звідки походите. Таксамо і вам про мене. Працюємо на користь народу й України і ми, і наш господар, і безліч інших. І того досить. Бо в Чека вміють видобувати зізнання...

А за годину, прощаючися з нею, майже повторив слова Галієва:

— Скажіть там усім, що ми покладаємо на них усі надії. Скажіть те все, що бачили в Україні: палення сіл, знущання, морди й розстріли. Україна конає в огні і крові. Нехай стараються, всіх зусиль доложать, щоб вирватися сюди, бо довго ми не витримаємо...

Селянин з дівчиною пішли. Минали довгі години. Артилерист сидів напотемки й думав, далі стомлений ліг і заснув.

Аж по півночі повернувся селянин й, збудивши гостя, повідомив, що дівчина вже поза досягами большевицької влади. Опісля пішли на побачення з потрібними артилеристові людьми.

XIII.

Українські повстанські штаби нераз посилали своїх звязкових до Тарнова, а ще частіше до Львова, осідку штабу ґенерала Тютюнника, та не кожному щастилося туди дістатись. Багато гинуло від большевицьких рук, інші і діставалися до уряду, але гинули вертаючись, а ще інших запаковували до тюрем, або видавали большевицьким „союзникам". Тим післанцям, що без прибільшень вияснювали становище в Україні, ні уряд, ні ґенерал Тютюнник не довіряли, навіть підозрівали в них большевицьких аґентів; зате вірили таким, що повстанські сили і становище переоцінювали в десятки разів; мовляв, варто лиш урядові хоч трохи натиснути зза кордону, а вся Україна запалає вогнем повстань. Такі відомости, яких власне уряд і жадав, приносили звичайно замасковані большевицькі аґенти, що після того впихались у штаб та ставали довіреними людьми і штабу й уряду. Ні в уряді, ні в штабі заховуванням таємниць негрішили, провадили каварняні „конспірації" й большевики про всю ситуацію вчас довідувалися; знали навіть наперед, кого і в який район та коли уряд вишле. Большевики не чіпали зразу таких післанців, давали змогу дібратися до місць, навязати звязки, а тоді накривали провідників руху... І в найближчому оточенні Петлюри були спритні большевицькі аґенти.

Перешкоди для післанців витворорював і контррозвідчий відділ, це дійсне уенерівське Чека, під проводом свого сумнозвісного голови. Воно суворо контролювало прибуваючих, мучило їх допитами і по кілька днів, коли хтонебудь з післанців не годився говорити головному отаманові так, як диктувала контррозвідка. Таких неподатливих звичайно до головного отамана й не допускали.

Партійні міністерства українські, зачавши гризню й сварки ще в Києві, не змінили натури і на еміґрації під крилом союзників. Спритніші вислугувалися „союзниці", а решта збиралася й вела дискусії над програмами та законопроектами, приймала й ухвалювала закони, але яким чином звільнити Україну від ворога, цим не клопоталася; сподівалися певно, що Україну звільнять повстанці самі і запросять уряд і панів міністрів у Київ на все готовеньке. Тож бортьба за міністерські портфелі велася всіми засобами. Не застановлялися й перед доносами на партійних ворогів союзницькій жандармерії. А найбільше часу проводили по каварнях за випивкою, продавали там „політику" та проживали захоплене з України. Кажуть і пишуть знавці, що всякі українські міністри і представники за короткий час кожний розтринькував грубі тисячі, що доходили десятків тисяч у доляровій валюті, а коли знайшовся один, В. Липинський, що віддав урядові 70 тисяч долярів державного фонду, зіставшися сам без грошей хворий і в нужді, то йому за це ще й дорікали, називали його вчинок чудним, цебто дурним. Доходило до того, що велика „культурність", орґії і бешкети українських представників в европейських столицях витворили для них таку опінію, що їх не приймали на постій у порядніших готелях навіть і за найбільші гроші. Правда, не всі були такі, а пізніше вони і бідували, та факти зіставляються фактами.

Як колись в Україні нищено здібних людей, що могли би бути небезпечні директорії й головному отаманові, прим. полковника Болбочана, так тепер погрожували дійсним патріотам, що щиро любили Україну і працювали для неї. Приклад підступного пізнішого вбивства полковника Отмарштайна, вбитого ззаду, показав, до чого здібні наші провідники і будівничі України.

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ОЗОН ПАРК, Н. Й. — У звіті з ювилейного свята місцевого відділу У. Н. Союзу пропущено: Ілля Бардецький $1; дрібними $6.65 (а не $7.75, як було подано).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ МАЛА БАБА КЛОПОТУ.

Міський музей штуки в Ст. Луісі набув недавно рідку памятку: це бронзова різьба з Єгипту з 5-го століття перед Христом. Заплатив за неї музей $14,000.

Врадувалися, певно директори музею, діставши рідку різьбу. Та не довго. Нині вони стали предметом загальних нападів. Місцеві газети засипані дописами читачів проти закупна різьби. У місті відбуваються публичні збори в справі закупна різьби. Протестують жінки, протестують робітничі юнії. До міського уряду ходять делегації з доманганням обмежити цих директорів музею в їх свободі видавати народні гроші...

Коли з паризького музею Люврy злодії вкрали були славний портрет „Мони Лізи" великого італійського маляра Леонарда Да Вінчі, котрого вартість цінили на сотки тисяч, якщо не на міліони долярів, не було стільки нападів на директорів, скільки є їх тепер, як директори музею в Ст. Луісі купили різьбу за 14,000 долярів.

Справді, лекше з мудрими згубити, як набути стару різьбу до Ст. Луіса.

ЗА ВІЩО КЛОПОТИ.

Через щож обурюються так люди в Ст. Луісі на своїх музейних деректорів?

З донесень виходить, що вся буря зчинилася за те, що різьба представляє кітку. „$14,000 за непотрібну бронзову кітку" — було написане на таблиці, з котрою походжали попід міський ратуш страйкуючі робітники, — „а ні цента на робітників". Конференції посадника міста з делегаціями називаються „котячими конференціями".

Виходилоб мабуть, що якби так музей купив з бронзу статую єгипетського короля, то всього цього галасу не було би. Бо, на думку цих критиків штуки, різьба короля варт більше, ніж різьба кота. Та артисти й знавці штуки, видно, дивляться на справу інакше: різьба кота, добре виконана, може бути більше варт, ніж різьба короля.

НАСЬКІ СТ. ЛУІСЦІ.

Живуть такі люди не лише в Ст. Луісі; живуть і поза Ст. Луісом.

Були такі й у нас, в Україні. Як на століття видання „Енеїди" українці стали збирати жертви на виставлення памятника Іванові Котляревському, авторові цього твору, що започаткував новітню українську літературу, збирачі жертв прийшли й до одного відомого українського міліонера. Як виснили йому ціль приходу, міліонер спитався, скільки буде цей памятник коштувати. Сказали, що на добрий памятник треба би й сто тисяч карбованців.

„Що?! Сто тисяч карбованців на памятник?" — розкричався міліонер. „Таж я за тисячу карбованців такий йому дуб виставлю, що буде видно на десять миль довкруги!"

Міліонер на мармуровий памятник жертви не дав. Та українці його ради не послухали й таки виставили памятник Котляревському по свому. І памятник стоїть не лише на славу письменникові, але й на славу народові. А слова міліонера згадуються нині лише як доказ, які низькі люди можуть трапитись і серед людей, що вміють добре збирати гроші.

БАГАТІ, АЛЕ ГРУБІ.

Трапляються такі пригоди не лише директорам музеїв та збирачам на памятники, але й живим малярям, різьбарям і іншим артистам.

В Америці оповідають про одну відому міліонерку, що вона раз запросила на обід одного звісного скрипака. Як скрипак уже приняв запросини на обід, міліонерка немов мимоходом додала: „А як уже будете йти, то прошу взяти з собою й скрипку". Це очевидно, значило, що він буде обовязаний грати.

„Звертаю вашу увагу, пані", не дався збути в цей спосіб музика, „що як я беру з собою на обід скрипку, то за це рахую собі півтори тисячі долярів".

„Ох, коли так", відпалила міліонерка, „коли ви рахуєте собі за свою гру на обіді, то прошу прийти вже по обіді".

„Це дуже гарно, ласкава пані", сказав з низьким уклоном артист. „Як не потребую бути у вас на обіді, то я вам пораджу за гру лише тисячу долярів".

ШІКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Защо вбито полк. Е. Коновальця було темою масового українського віча, що відбулося в суботу, 6. серпня, в салі православної церкви при вул. Ірі. На вічу було присутніх 242 людей. Промовляли панове Петро Дідик, адвокат Василь Свистун з Вінніпегу і дописувач. Зборами проводив д-р Іван Смук, голва Окружної Управи О. Д. В. У., що її заходами відбулося віче. Секретарював організатор О. Д. В. У., Іван Когут. Дописувач, як перший промовець, зясував присутнім почтки організації українських націоналістів і діяльність У. В. О. та О. У. Н. Другий промовець, п. Петро Дідик, переповів коротко діяльність вождя О. У. Н., полк. Е. Коновальця. Він осуджував діяльність гетьманців, яка то організація, а зокрема її редактор Олекса Шаповал, вже від довшого часу нашіптує усно й письмово, що вбивства полк. Е. Коновальця допустилися таки свої націоналісти. 2½-годинну промову виголосив канадійський адвокат Василь Свистун. Бесідник розповів слухачам про ротердамську трагедію та назвав „каїновою роботою" поведінку гетьманців і комуністів у цій справі. Одна і друга група, говорив бесідник, замовчує про каїнові діла своїх чоловіх людей у часі українських визвольних змагань, а зате старається вмовити, що в лоно самої Організації Українських Націоналістів вселився Каїн, що вбив свого рідного брата Авеля, що бл. п. полк. Е. Коновальця вбив таки свій український націоналіст. Як гетьманці так і комуністи хочуть представити українців як народ з роду Каїна; народ, у якого нема своїх національних святощів; народ, який для власного особистого добра і достоїнств взаємно винищується.

Комуністам нема чого дивуватися, говорив бесідник, бо вони виконують наказ Москви; автім їх українською групою годі вважати. Зате організація гетьманців, яка має готового вже українського монарха, та навіть його наступника, і яка вважає себе національною, є нездібною навіть в обличчі великої української трагедії відшукати славні діла українського народу, а вишукує і сама вироблює, чи там підробляє, „каїнові діла". Бесідник наводить цитати української краєвої преси, з яких виходить, що, хоча вона не є все годилася з пок. Е. Коновальцем, то ніколи не сумнівалась у велику патріотичну його роботу і в те, що покійник був рішучим ворогом Совітів.

Окружні збори відділів У. Н. Союзу відбулися в нас у вівторок, 9. серпня, в церковній салі при вул. Оклей. На програмі нарад була справа Дому У. Н. Союзу й організування нових членів. Дописувач представив відділовим урядникам ту велику союзову працю в Дітройті і Клівленді, які то міста вибилися тепер щодо числа союзового членства на перше місце, а Шікаго з першого колись місця вийшло на дуже низьке і незавидне місце. І в нас можна дістати багато нових членів, та так воно виглядає, що без організатора того не втнемо. Тої думки був теж головний контрольор Роман Смук. На зборах були заступлені відділи: 22, 106, 125, 139, 221, 259, 252, 301, 379 і 398.

„Дочки України", відділ У. Ч. Х. О. Д. В. У., влаштували в неділю, 7. серпня, пікнік у лісним резерваті при вул. 87 і Вестерн. На пікніку було дуже багато народу, а зокрема дуже багато „канадійців". На пікнік загостив також п. адвокат Василь Свистун з Вінніпегу.

Греко-католицька парохія на Савт Сайді мала в неділю, 7. серпня, свій парохіяльний пікнік. З маси людей, головно савдсайдських парохіян, можна вносити, що в парохії є порядок і любов. Імпреза вдалася й з фінансового боку. На пікніку можна було бачити д-ра Степана Гриневецького, який від довшого часу усунувся від українського зорганізованого життя. Молодий лікар-дентист, д-р В. Гайович, забавляв людей своїми веселими „штуками".

Українська визвольна справа і що дальше нам робити — було темою відчиту п. Василя Свистуна. Цей відчит відбувся в понеділок, 8. серпня, в салі націоналістів. Доклядчик на прикладах з життя української еміграції в Америці і Канаді доказав, що як є сильний звязок української еміграції з рідним краєм, то український рух росте без огляду на депресію. Коли такого звязку нема, то організоване життя українців обох цих країв нидіє. Союз Українців Самостійників у Канаді як мав звязки з краєм, мав силу і значіння. Та коли провідники цеї організації пішли розбудувати своє канадійське життя, бо думали, що в часі депресії не зможуть помагати Рідному Краєві, то С. У. С. занепав, а зате в часі депресії саме виросла в Канаді нова організація: „Українське Національне Обєднання", що стало масовою організацією. Подібно мається справа і з православною церквою в Канаді та з гетьманцями. Колись „Січовий Рух" мав звязки з краєм, мав і силу; а коли Січи перейшли під владу Павла Скоропадського і перезвалися гетьманцями-державниками, не маючи звязку з Рідним Краєм, — бож там такої організації нема, то організація ця підупала і в Канаді її фактично поза Торонтом нема. Зате в Братстві Українців Католиків (БУК), якім сторонники Скоропадського прикриваються. Українська заморська еміграція мусить відіграти цю свою ролю і сповнити історичну місію, як сповнила еміграція чеська, польська й ірляндська. А щоб це зробити і бути приготованими, говорив бесідник, треба нам вступати в ряди У. Н. О і О. Д. В. У., бо вони живуть духом краю. Іншого виходу, на його думку, нема. Деж можна до цеї нечисленної групи людей, котрі літами радять помагати лише своїм рідним селам, радять, але так не роблять? Чи може до гетьманців? Бути гетьманцем дуже легко: там від вас нічого не вимагають; дадуть вам, або купите собі, шапку, газету дістанете даром, на старокраєві ціли від вас не здирають — і по цілій параді. Про комуністів нема що й говорити. На тому закінчено відчит відспіванням „Не пора".

Конвенція „Лицарів Литви" відбулась у нас в днях 9—13 серпня. Є це запомогова, братська і народня литовська установа, що має свої відділи в 14 стейтах. Конвенція відбулася в церковній салі литовської парохії св. Божої Матери з Вильна, при вул. Оклей і 23-тій. Організація „Лицарів Литви" існує вже 26 літ, а під теперішню хвилю найбільшою її журбою є литовська молодь. Організаційним гаслом організації є „Бог і вітчина". На конвенції промовляли посадник міста Шікаго, Келі, міський суддя Зуріс, литовський консуль Давзвардіс і редактор найбільшої литовської газети „Дравгас", Лев Сімутіс.

Величезні шікаговські різні худоби зачинають також відчувати кризу. За липень цього року вбито всього 138,711 штук рогатої худоби, 23,719 телят, 265,106 безрог і 150,115 овець, разом 577,651 штук. У 1936 році за той самий місяць убито 714,694 штук худоби, а в 1929 році 1,108,000 штук. Зо статистики виходить, що часто вбивання овець стало зменшуватися; зате число безрог зростає.

Сплячка недуга коней зближається до Шікага. Минулого місяця занотовано кілька випадків цеї недуги, що значно поширена в західніх стейтах, де минулого року знайдено її у 157,984 коней. Недугу спричинює бакциль „енсефаломіелітіс", який річно робить доргу 300 миль у сторону сходу. Недуга ця дістається через вуха до мізку і спричинює ослаблення коня, сплячку, а потім смерть. Стейтовий ветеринар радить фармерам уживати густих вушних сіток у часі праці на полі.

ЗБРОЯ УКРАЇНЦІВ У НАЙДАВНІШИХ ЧАСАХ

(1)

Перші точніші вістки про наших предків антів-словян (від 5-го століття після Христа) стрічаємо у чужих письменників, головно візантійських. Ті анти жили на степах, здовж берегів Чорного моря й Дністра, окружені звідусіль войовничими племенами, з якими мусіли зводити бої.

Письменник Прокопій (з другої половини VI. століття) пише, що анти в битві на ворогів ішли переважно піші, в руках із невеликими щитами і піками (списами), а нагрудників не вживали. Деякі й без сорочки чи плаща, лише в коротких штанах. (Це хіба могло трапитися в літну спеку, та й то годі повірити, щоб так виступали до бою всі вояки).

Письменник Менандер (теж із VI. століття) пише, що анти за його часів стали вже відвикати від воєн, а займалися більше хліборобством і торговлею.

Сармати, теж наші предки, були добрі їздці, на головах носили шеломи, на грудях шкіряні або металеві панцирі. Тому, що в найдавніших часах було ще мало заліза, робили панцирі з плиток, нарізаних із кінських копит. Навіть наконечники стріл і спис робили з рога. Жінки їх не сиділи в наметах, а стріляли з лука, як і чоловіки.

Про роксолян пише географ Страбон, що вживали шкіряних шеломів і нагрудників, щитів плетених з пруття, спис, мечів і луків.

•

На основі знахідок і записок ріжних письменників знаємо, що зброя українців у початках княжої доби складалася головно з лука, стріл, ножа, сокири, меча (пізніше шаблі), щита, списи, кольчуги, шелому. Всі ті роди зброї приняли українці від сусідів не відразу, а ступнево.

Та не лише вояки, але й купці носили при собі зброю, для власної оборони. Ібн-Фолдан, арабський подорожник (що подорожував по Україні коло 922 р.) пише, що стрічав там багато купців, що все були узброєні. Кожний мав при собі меч, ніж і сокиру. Арабський письменник Ібн-Дусте каже, що українське військо мало щити та сулиці (недовгі списи). — Візантійський письменник Лев Діякон, що описував боротьбу князя Святослава з болгарами та греками, каже, що українське військо було озброєне в мечі, довгі, аж до ніг сягаючі щити, шеломи, сокири, ручне каміння і плетені панцирі. Письменник Маврикій пише, що вояки „Руси" мали по парі коротких спис до кидання й ударів і дерев'яні луки, з дрібними, затроєними стрілами.

Ілюстрації з життя Бориса та Гліба зображують переважно кінноту, без луків, на інших ілюстраціях (нпр. здобування болгарського міста князем Святославом) бачимо теж кінноту вже з луками.

Вояки-дружинники з княжих часів мали все при собі меч за поясом. Коли такі дружинники їхали в похід, то поверх льняної сорочки надівали кольчугу, себто другу, дротяну сорочку, або панцир шкіряний, чи на-пів металевий, бо поверх шкіри були поприкріплювані металеві бляшки наче луска на рибі. На голову надягав дружинник шелом, гарно прикрашений. Коли вже сів на коня, в лівій руці держав овальний або трикутній, сподом утятий щит, у правій довгий щит. Ноги в залізних стременах, на ногах чоботи зішивані під стопою, гостро-кінчасті, як ходаки в гуцулів або бойків, деколи на одному чоботі острога.

В поході попереду дружини сам князь із мечем, у стіжковій шапці, обшитій кожушком, із накиненою поверх баранячого кожушка мантією, прикрашеною взорами та самоцвітами.

•

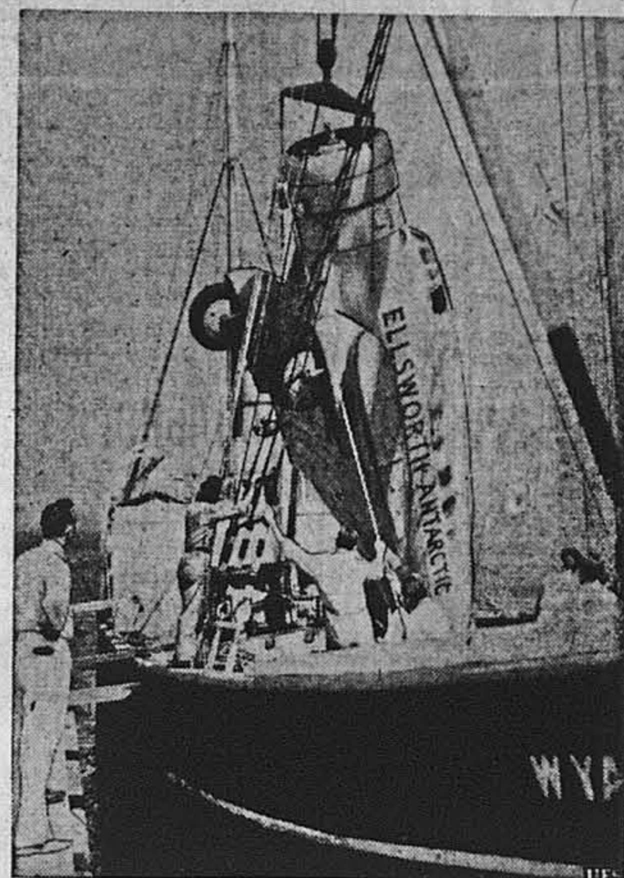
До найстаршої зброї належать стріли кремінні, подовгуваті, тесані, з гострими гранями й гострими кінцями. Сюди по черзі належать стріли до кидання, кремінні ножі, киї-палюги, камінні сокири. Зпочатку стріли були цілком дерев'яні. Це попросту був довгий патик, на одному кінці обсмалений, загострений. Стріли до кидання на звірів чи в бою на ворога були коротші від пізніших спис-копій, довші від лукової стріли, а тяжкі, щоби, взявши рукою посередині й розмахнувшися, якнайдальше її кинути. Багато ліпші були ті стріли, до яких держака прикріплювали кремінні, залізні чи металеві наконечники.

Списа, назва новіша. На цей рід зброї маємо в літописі назву: копія і сулиця. Це була зброя для нападу. Назва сулиця доволі неясна; мабуть була коротша від копії. Майже кожний вояк носив спису. На це маємо докази, що на означення кількости війська літописець пише: „Стільки то і стільки копій" (як нині у воєнних комунікатах кажуть: здобуто стільки і стільки крісів). Коли військо здобуло місто, то літописець записує (в 1097 р.) „Взяша грат копієм". Лев Діякон зазначує, що списи вояків князя Святослава були короткі (себто коротші від грецьких спис). Держаки спис гарно оброблені та помальовані.

Ще донедавна вживали гуцули в ловах на ведмедів дубового або букового дручка (півтретя метра довгого), на одному кінці загостреного. У віддалі 1/3 всієї довжини дручка був застромлений поперечний міцний кілок крізь проверчену дірку. Ця поперечка служила до того, щоби пробитий наскрізь ведмідь не звалився і своїм тягарем не придушив гуцула. Ця зброя звалася рогатина. Рогатин уживали здавен-давна словяни. Рогатину згадує літописець: „Єдин от Німчич хоті просунути рогатиною" (Андрія Богобського 1149 р.).

Побіч рогатини згадується часто в літописі оскеп, або проскеп, оскепище. Здається, це була зброя, подібна до рогатини. Оскепів уживала на війні піхота, а також стрільці на ведмедів і диків.

(Дальше буде).

ВИБИРАЮТЬСЯ ДО ПІВДЕННОГО БІГУНА.

На корабель „Вает Ерп", у порті коло летовища Флойд Бенета в Бруклині, Ню Йорк, вантажать літак, котрим відомий бігуновий подорожник Линколн Елсворт думає розсліджувати ледові простори коло південного бігуна. Корабель їде з Ню Йорку до Кейп Тавн, у південній Африці.

„КОРОЛЕВА РОДЕЯ".

19-літня Аліс Фарієр, що на коні їздила від 3-го року життя, була недавно вибрана „королевою родея" в Вудварді, Оклагома. Становище вимагає передовсім вправної їзди.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов.Запорозька Січ, від. 347, відбудуться в неділю, 21. серпня, в годині 2. пополудні в гали, де звичайно. Проситься усіх членів явитись на тих зборах. Довгуючі члени мають прийти й вирівнати свої вкладки. — М. Романюк, предс.; Т. Ковальський, кас.; Г. Тимчій, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, відділ 252. Збори відбудуться в неділю, 21. серпня, в годині 12:00 в полудне, в гали при 1944 Ірі улиці. Проситься членів прийти і заплатити свої вкладки. — І. Магас, предс.; Н. Батюк, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. Рождества Пресвятої Богородиці, від. 259, відбудуться в неділю, 21. серпня, в годині 2. пополудні, в галі парохіяльній, 4950 С. Полайна Ст. Проситься всіх членів прибути на наші збори. На тих зборах буде багато справ до вирішення. Також напоминається членів приєднати нового члена до нашого братства. — Андрій Фоца, секретар рекордовий.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Спеціяльні зборзбори Бр. св. Володимира, відбудуться в суботу, 20. серпня, в годині 8. ввечір в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Обовязком всіх членів є прийти на ті збори, бо є важні справи до вирішення. Також напоминаєм довгуєчих членів вирівняти свої залеглости. Антін Карпович, рек. секр.

СТЕМФОРД, КОНН. Місячні збори Братства св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в пятницю 19. серпня, в годині 7 ввечір в церковній сали, Ґрінвіч ев. Пригадується вам, що місячні збори будуть відбуватися перша пятниця по пятнацятім. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої довги, бо в противнім разі поступиться згідно зо статутом. Просимо родичів, котрі мають діти, щоби вписали до У. Н. Союзу. — Василь Карий, предсідник; Василь Блащук, касієр; Ілько Михайлишин, секретар.

ГАМТРАМК, МІШ. Звичайні збори Тов. Згода, від. 20, відбудуться в суботу, 20. серпня, в годині 7:30 ввечір в Українській Хаті на Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів прибути на наші збори, бо є важні справи до полагодження, котрі зістали невикінчені попередних зборів. Проситься довгуючих членів вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Дм. Білик, предс.; Н. Триш, рек. секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Місячні збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в суботу, 20. серпня, в годині 7. вечером, в гали церковній, 127 Парк улиця. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. На цей мітинґ обовязково повинен прибути кожний довгуючий член і заплатити свої залеглости, бо в противнім разі поступиться після статута. Повідомляється, що нагорода за орґанізовання нових членів членів продовжена ще на слідуючі 3 місяці, отож хто має своїх рідних і знайомих, просимо привести їх на збори і вписати в члени, а одержить добру нагороду. У. Н. Союз має всі модерні грамоти, що дають більше привілеїв, як чужі орґанізації. Отже всі союзовці, до праці! На збільшення Союзових рядів! — П. Воляник, предс.; І. Ліпцан, кас.; Й. Децембер, секр.

АСТОРІЯ. Л. АЙ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 20. серпня, в год. 7:30 вечером в гали Укр. Дем. Клюбу, 30-10 — 32 улиця. Проситься всіх членів і членицЬ, місцевих і поозамісцевих, прибути на означений час. Довгуючих членів напоминається, щоб прийшли і заплатили свої місячні вкладки. Коли член не явиться на збори і не повідомить про причину неплачення вкладок, такий член буде суспендований. Кожний член, чи має гроші чи ні, а на збори повинен прийти. Просимо, щоби кожний член привів хоч одного нового члена, котрий вписався би в члени У. Н. Союзу. — М. Ґалан, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від 125, відбудуться в неділю, 21. серпня по Службі Божій в церковній галі при Оклей і Райс ул. — А. Куропась, предс.; Р. Попадюк, касієр; І. Подола, секр.

ЛОРЕЙН, О. Місячні збори Тов. Український Народний Союз, від. 50 відбудуться дня 21. серпня, в годині 1. пополудні в галі, де звичайно. Проситься всіх членів прийти на час. — М. Шемичек, секретар.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Збори Товариства ім. Тараса Шевченка, від. 42. відбудуться в неділю, 21. серпня, в годині 2-гій попол., в льокали У. Н. Дому, 237 Гоп еве. Проситься всіх членів зійтись на час, бо є багато справ до полагодження. На цих зборах буде пояснена і обговорена справа злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом. Довгуючих членів напоминається, щоби по зможности сплачували свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Петро Головачук, фін. секр.

АЛЕНТОВН, ПА. Місячний мітінг Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 147, відбудеться в неділю, 21. серпня, в 2. годині пополудни в гали парохіяльній. Просим членів прийти на означений час, бо є досить важних справ до полагодження. Також просимо вирівнювати свої вкладки. Довгуючі члени, що не заплатять своїх вкладок, будуть суспендовані і то найдалі до 25. Так само напоминаємо родичів, щоби платили точно що місяця за свої діти. Дорогі члени, ви маєте нагоду читати кожний зосібна, що головний уряд просить, щоби кожний член придбав принаймні одного члена. Просимо прийти з такими членами на мітінґ, або повідомити секретаря, а секретар дуже радо зайде до гавзу, за що згори дякуємо. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Місячні збори св. Кирила й Методія, від 86. відбудуться в неділю, 21. серпня, в 11. годині перед полуднем, в шкільній кімнаті ч. 3. Проситься всіх місцевих і поза місцевих членів і членкинь, щоби точно явились на означений час, бо є дуже важні справи до вирішення. На цих зборах пояснится вам справу щодо злуки Згоди Братств з Союзом, як рівнож кожний член має віддати свій голос за, або проти такої злуки. — Гр. Сайкевич, голова; Т. Мороз, кас.; П. Саламаха, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Місячні збори Сестрицтва Любов, від. 37. відбудуться в пятницю, 19. серпня в год. точно 7:30 вечером, в У. Н. Домі. Проситься члениць прибути на приписаний час, бо є дуже важні справи до рішення. Кожна члениця отримає листа, чи платить до каси або ні і буде голосувати на тих зборах за злукою Згода Братств з У. Н. Союзом. Члениці мають звернути тикети, котрі роздані в липні. Довгуючі мають вирівнати свій довг, бо будуть суспендовані. Приймаємо нових члениць без вступного до сестрицтва і до У. Н. Союзу. — Ав. Пограничина, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

БРОНКС, Н. Й. Місячні збори Тов. Любов, від. 298, відбудуться в пятницю, 19. серпня, в 8. годині вечером в ґалі під числом 1013 Іст Тримонт Евеня. Просимо всіх членів і членкинь прибути на ці збори, бо маємо рішати дві важні справи: одна справа злуки двох відділів, від. 298 і 210 в Бронкс, Н. Й.; друга справа, маємо голосувати усі члени за злуку Товариств Згоди Братств з У. Н. Союзом. — М. Федосик, предс.; В. Швед, кас.; Й. Сидор, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Дня 13. серпня відбувся мітінґ відділу 339, але задля браку числа членів не можна було повирішувати усіх важніших справ, а, що найважніше, не можна було голосувати злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом. Взиваеться кожного члена і члениці, що спеціяльні збори відбудуться у пятницю, 19 серпня, в годині 7. у вечер, в Домі Укр. Громади, ч. 3322 Н. Лавренц ул. На цей спеціяльний мітінґ кличеться усіх членів нашого відділу, щоби зійшлися на час, бо справа є дуже важна й кожний член мусово прибути на цей спеціяльний мітінґ. Котрий член не явиться на цих зборах заплатить кару $2, а урядник $5. — За відділовий уряд: Іван Сорока, предс.; Іван Сорока, касієр; Олекса Діорка секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Мітінґ Бр. св. О. Николая, від. 104 відбудеться в неділю, 21. серпня, точно в год. 3. попол., в Народнім Домі. Проситься всіх членів явитися на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження, як справа 35-літнього ювилею нашого братства. Кожний член повинен явитися на цей мітінг і заплатити довг, а також вписати своїх дітей старших чи молодших до У. Н. Союзу. — — М. Вітів, предс.; І. Ворона, кас.; Г. Мисак, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в пятницю, 19. серпня, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклин вул. Початок в год. 8. ввечірі. Про ці збори кожний член одержав окреме повідомлення, отже всі члени обовязково мають явитися точно на означений час. — Уряд.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Звичайні збори від. 73 відбудуться в суботу, 20. серпня. Взивається усіх членів явитись на зборах, бо є важні справи до вирішення, як також злука олифантських Товариств з У. Н. Союзом. На зборах кожний член має в тій справі голосувати, як також вирівнати місячні вкладки, бо секретар не буде ходити до багатьох членів по вкладки. — Відділовий Уряд.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Місячні збори Тов. Подільська Січ, від. 8. відбудуться в пятницю, 19 серпня в год. 7:30, в сали Укр. Клюбу, 13 Вашинґтон ст. Проситься всіх членів явитись, бо це важні збори; будеться голосувати за злуку Згоди Братств, тому уряд товариства просить всіх прибути. — Н. Чолій, пр.; В. Мандзій, секр.

СПРІНҐ ВАЛЕЙ, Н. Й. Місячні збори Тов. Просвіта, від. 16, відбудуться в пятницю, 19 серпня в годині 8. вечером, в Українській Гали, Твін ул. Присутність всіх членів є обовязкова, бо буде голосування за злуку Олифантських Братств з У. Н. Союзом. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої вкладки. — І. Кріль, заст. предс.; І. Стиранка, кас.; М. Москаль, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в пятницю, 19. серпня, в год. 8. ввечір. Просимо всіх членів прибути на час. Довгуючих членів просимо вирівняти свій довг. — В. Ярема, предс.; В. Рецовець, кас.; Д. Семенюк, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83, відбудуться в суботу 20. серпня, в годині 7. вечером в домі У. А. Горожан, 847 Норт Френклин улиця. Проситься членів прибути на ці збори, бо є много важних справ до полагодження. Довгуючих членів напоминається, щоби прийшли і вирівнали свої вкладки. — С. Чорнсмаз, секретар.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Сестрицтва Н. З. П. Д. Марії, від. 112, відбудуться в неділю, 21. серпня. Проситься всіх прибути на ці збори, бо є важні справи. Також пригадується довгуючим, щоби вирівнали свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані; кожна повинна явитися на мітінґ. — Домішійка Романович, рекордова секретарка.

БРІСТОЛ, КОНН. Спеціяльні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 390, відбудуться в суботу 20. серпня, в годині 7. вечером, в домі А. Паньчишина, Александер ст., Форествіл, Конн. Проситься всіх членів прийти на ці збори, бо мусимо відбути голосування щодо злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом. Є важні справи до полагодження. Довгуючі члени місцеві і позамісцеві мають заплатити свій довг. Членам, котрі довжні 5—6 місяців, пригадуємо, що каса тов. не може більше платити за них. На збори Ви не приходите, як приписує статут У. Н. Союзу. Неявившийся член буде підлягати кару після ухвали. — Максим Савяк, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 21. серпня, в год. 6. вечр., в Укр. Нар. Домі, 181-3 Фліт ул. Проситься кожного члена і відділового урядника прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження, котрі сам відділовий уряд не може рішати. Пригадую тим членам, котрі довжні по кілька місяців до У. Н. Союзу і до Тов., щоби вирівнали свою залеглість, бо в противнім разі такі члени будуть суспендовані. Припоминаю на те, щоби платити точніше за свої діти вкладки до У. Н. С. і прошу привести зі собою своїх знайомих, щоби можна їх вписати до У. Н. Союзу. — За уряд: Т. Наконечний, фін. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 20 серпня, в годині 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7. ввечір. З огляду на дуже важні справи приявність на зборах усіх членів конечна. — Уряд.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211, повідомляє всіх своїх членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться в суботу, 20. серпня, в годині 7. вечером. Тож проситься всіх членів без ріжниці ... до братства чи ні, щоб прибули на час ... домлення в справі голосування злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом. Маємо також другі важні справи до полагодження, тому повинні прибути всі як один. — В. Карпів, предс.; Н. Слободзян, касієр; Т. Соколовський, секретар.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(71)

Коли цілий гурт опустився в долину, Голм станув у середині товариства і, піднявши драматично руки, заговорив: „Ось тут, божку вогню, ми рішили поставити в твою честь святиню і навіки присвятити її тобі. Щоб твоя слава лунала по глухих нетрах і лякала наших ворогів. А на першу жертву, божку наш, ми посвятимо тобі схопленого білого хлопця".

Всі інші дикуни спустили побожно очі. По молитві Голм усіх їх вирвав із задуми такими гострими словами: „Ідіть і поносіть чимало каміння. Зараз візьмемося до будови жертівника". Деякі дикуни побігли, щоб виконати його приказ. Двох з них Голм задержав і казав їм стерегти Дика. Голм боявся, щоб в останній хвилині йому хто не попсував плянів.

А Тарзан тимчасом кидався по нетрах, щоб натрапити бодай на найменший слід по хлопцях. По кількох годинах мандрівки він таки на слід натрапив. У першій мірі він натрапив на те леговище, де ночували дикуни. На тім леговищі він знайшов сліди малої дівчини. Далі, йдучи за слідами дикунів, він натрапив на одного трупа, якого вбив Док. Після того він уже знав, куди вони пішли.

З великим запалом він пустився в дорогу по тих слідах. Тільки він не знав, що саме сталося з хлопцями. Шлях хлопців і дикунів перемішувався. А також трупи вказували на боротьбу. Але що з хопцями? Він побоювався, що вони попали в неволю дикунів. А, обсервуючи спосіб отаборовання дикунів, Тарзан навіть догадувався, з якої породи ці дикуни.

— Вилізу з води, аж зайде сонце.

— Чи на припорученя лікаря?

— Ні. Десь поділися мої штанцята...